

(A kép csak illusztráció)

Kedves István!

Köszönöm szépen a felvetésedet – ami egy gondolkodó ember jogos kérdése – és válaszolok rá a vaisnava (Krisna-követő) filozófia szemszögéből. A felvetésed nagyjából így hangzik:

Az indiai védikus szentírások igazságait akkor tudnám elfogadni és követni, ha Isten megjelenítene előttem egy kisméretű követ, amely a levegőben lebegne. Mivel Ő szeretné, hogy közeledjek Hozzá, és ugyanakkor mindenható is, meg tudná ezt csinálni. Ha valóban megtenné, akkor a hívévé szegődnék.

Persze évezredek óta sokan kértek már egyéb, hétköznapi természetű vagy pedig csodaszamba menő „jelet” Istentől. Egyesek hitük felébresztésének reményében tették ezt, míg mások (a jel elmaradására apellálva) éppen Isten létének, hatalmának, vagy pedig a szentírások tanításainak megkérdőjelezése céljából.

Teológiai szempontból a megfogalmazott kihívás a *hit ébredése*, valamint a *csodák lehetősége* témájával érintkezik. Az alábbiakban először pár bekezdésben egy tömör választ fogalmazok meg. Ezt követően bővebben is kifejtem a gondolataimat a témában. Bemutatom a vaisnava teológia alapjait, majd arra válaszolok, általában miért nem engedelmeskedik Krisna (Isten) az ilyen kéréseknek, és hogy miért tűnik indokoltnak a részéről ez a „passzivitás” – még a hétköznapi logika szemszögéből nézve is. Ezt követően pedig kitérek néhány további – a *hit*, valamint a *csodák* témakörébe tartozó – teológiai kérdésre.

1. A tömör válasz

Miért nem mutat általában lebegő követ, vagy valami más csodát a Legfelsőbb Isteni Lény azoknak, akik hitükért cserébe előzetesen ezt kérik Tőle? A Legbölcsebb Jótevőnk – emberi logikával is megérthető okokból – nem ezt a módszert alkalmazza a hitünk felébresztésre. Hiszen egy ilyen alkalmi (vagy akár ismétlődő, tartós) csodát további kételkedés is követhet; a kihívó tovább és tovább emelheti a mércét, „még erősebb bizonyítékot” követelve; egy repdeső kavics ráadásul nem jelent logikai igazolást egy szentírás minden állításának igazolására; továbbá nem biztosít elegendő meggyőződést és pszichikai erőt a spirituális fejlődéshez szükséges erkölcsi elvek követéséhez és meditációs gyakorlatok végzéséhez. Továbbá „Isten dolgoztatásának kísérlete” ellentétben áll a vallások legalapvetőbb elvével, mely szerint kapcsolatunk visszaállítása érdekében a *mi* dolgozunk az, hogy engedelmeskedjünk az *Ő* kéréseinek.

Mi Isten tényleges módszere az emberek hitének felébresztésére? A Legintelligensebb Alkotó a *szelíd inspiráció* módszereinek olyan működőképes hálózatát hozta létre, amely nemcsak a hit felébresztésére, hanem annak növelésére is alkalmas, továbbá a spirituális fejlődéshez szükséges lelki erőt is folyamatosan biztosítja. Ennek a szelíd-szolíd ösztönzésnek a módszere például a természeti világ harmóniájának és az ugyanakkor benne uralkodó szenvedéseknek a láthatóvá tétele számunkra; további inspirálásunk érdekében időről időre megjelenik ebben a világban és megajándékoz minket a kinyilatkoztatásokkal; megalapította továbbá a tanítványi láncolat rendszerét (ennek köszönhetjük az önmegvalósított, példaértékű tanítók jelenlétét); és olyan lelki gyakorlatokat javasol, amelyek révén minden elméleti meggyőződésnél erősebb visszajelzéseket és megerősítéseket kaphatunk, személyes tapasztalatokra tehetünk szert.

A védikus kinyilatkoztatás, valamint a józanész segítségével megérthetjük, hogy az Istenség Legfelsőbb Személyisége milyen módszereket alkalmaz az emberek hitének felkeltésére, és hogy miért épp ezeket választotta. Az Általa zseniálisan kitalált, és évezredek óta alkalmazott módszerek együttese az emberi psziché és viselkedés tökéletes ismeretén alapul: hiszen csak egy átfogó tudásrendszer képes hosszú távon inspirálni minket, valamint amikor azt látjuk, hogy vannak olyan emberek, akik ennek alkalmazása által boldogabbak lettek. A Krisna által alkalmazott hitépítő folyamat emberek sokaságának lelki felemelkedését tette lehetővé az idők során, míg a mások által javasolt (emberi spekuláción alapuló) hitébresztő ötletek még elméletben sem alkalmazhatóak univerzálisan.

Isten természetesen változatos csodák előidézésére képes, ezeket azonban egyedül személyes vágya miatt hajtja végre, akkor és amikor Ő jónak látja. A Vele bizalmas kapcsolatban álló, kéréseit hűségesen követő hívei nagyobb eséllyel tapasztalnak meg csodaszamba menő eseményeket, mint akik nem rendelkeznek hittel Benne, és nem végeznek odaadó cselekedeteket. A tökéletes önmegvalósítást elérő lelkek pedig életük végén visszatérnek Hozzá, eredeti, örök otthonukba, amely a mindennapos csodák világa.

2. A vaisnava teológia alapjai

A védikus írások szerint mindannyian, akik most az anyagi világban élünk, örökkévaló, szellemi természetű lelkek vagyunk. Egy magasabb rendű lelki világból származunk, valamikor nagyon régen ott éltünk tökéletes boldogságban, Isten személyes lényének társaságában – Aki mindegyikünknek és minden létező dolognak a végső eredete. Boldogságunk alapját az jelentette, hogy Őt szolgáltuk, és elégedettségéből részesülve magunk is boldogok voltunk – ahogy egy fa gyökerét öntözve az ágak és a levelek is friss vízhez jutnak. Azonban szabad akaratunkból mégis úgy döntöttünk, hogy elfordulunk ettől a Legfelsőbb Lénytől. Megirigyeltük az Ő központi szerepét és hatalmát, fellázdunk ellene.

Mivel Krisna tiszteletben tartja az élőlények vágyait, az ilyen lelkek számára teremtette az anyagi világot. Itt az örök lelkek újabb és újabb anyagi testeket öltenek, elfeledkezhetnek Istenről és (végső soron hiábavalóan) próbálkozhatnak azzal, hogy Tőle függetlenül boldoggá váljanak. Ezt általában úgy próbálják megtenni, hogy az érzékeik által próbálják birtokolni, élvezni és kihasználni az anyagi világot és más élőlényeket. Tökéletesen azonban sohasem lesznek itt elégedettek, mert a testi és elméleti szenvedések, kellemetlen sorsesemények, valamint az öregség, a betegség és a halál erősen korlátozzák a lehetőségeiket.

Természetesen Krisna azt kívánja az eltévedt lelkeknek, hogy valamikor majd állítsák vissza a Hozzá fűződő örömteli kapcsolatukat, és térjenek vissza Hozzá a lelki világba. Ennek érdekében jön el időnként ebbe a világba, és jegyzi le a védikus írásokat, amelyek felvilágosítják az elkóborolt lelkeket, hogyan nyerhetik vissza eredeti, örömteli helyzetüket, mint Krisna alárendelt, szerető társai.

3. Általában miért nem mutat be Isten csodát azok számára, akik hitük feltételeként ezt kérik tőle?

Isten mindentudó, mindenható és Ő a Legfelsőbb Irányító. Senki sem egyenlő vele, senki sem hatalmasabb Nála, és senki sem vonhatja Őt az irányítása alá. Ő határozta meg a természet fizikai, kémiai, biológiai és erkölcsi törvényeit, amelyeknek mindannyian alá vagyunk vetve. Ő a Főnök, és mi vagyunk a beosztottak. A helyzetünk messze nem arról szól, hogy képesek lennénk neki utasításokat adni, Neki pedig engedelmeskednie kellene kéréseinknek, zsarolásainknak vagy parancsainknak. Inkább „az a szitu”, hogy ha szeretnénk kikerülni a jelenlegi szenvedésteli állapotból, akkor nekünk kell követnünk az Általa – mint Legokosabb Jóakarónk által – javasolt utat. (Nem a nyúl viszi a puskát.) Ha az a célunk, hogy visszanyerjük az eredeti tudatállapotunkat és elérjük a lelki világot, akkor Tőle kell útmutatást kérnünk – attól a Személytől, Aki mindkét világ tulajdonosa, tökéletes ismerője, és a legjobban ismeri a folyamatot, amelynek révén az anyag tökéletlen birodalmából eljuthatunk a tökéletes lelki világba.

Ha egy megfelelő spirituális utat követünk, akkor a tudatunk tisztulásával folyamatosan erősödik a Hozzá fűződő kapcsolatunk. Ő pedig, saját független akaratával élve az életünkben megmutatkozó elrendezések folytán jelezheti (és általában jelzi is), hogy örömmel veszi a lelki törekvéseinket, segíti ezeket, és közvetítőin (más hívőkön és lelki tanítómestereken keresztül) útmutatást is nyújt számunkra a továbblépéshez. Azonban az, hogy mi próbáljuk jelenségek előidézésére kérni vagy utasítani Őt – bármilyen látszólagosan jogos indokkal – teológiai érdelemben abszurd. Hiszen Ő a legfelsőbb irányító, mi pedig vagy közvetve, vagy közvetlenül, de mindig neki alárendelt maradjunk. Mi függünk Tőle, nem Ő függ tőlünk. Hatalmasabb nálunk, ezért az Ő feltételei vannak érvényben, nem mi határozzuk meg azokat. Ő a legfelsőbb irányító és törvényhozó, mi nem tudunk ebbe a helyzetbe kerülni. Ha egy követ sem tudunk lebegésre készíteni, akkor hogyan tudnánk Istent irányítani? Akit ezzel a módszerrel befolyásolni lehetne, az nem Isten lenne. Ha valóban Istent szeretnénk elérni, akkor afelől kell érdeklődnünk, hogy Őszerinte hogyan valósíthatjuk ezt meg. Ő *átmaráma*, vagyis önmagában elégedett. Örömet okoz neki, ha helyesen cselekszünk, de az Ő örök boldogsága nem függ a mi viselkedésünktől. A mi végső boldogságunk függ attól, hogy mennyire tudjuk követni az Ő útmutatását és elégedetté tenni Őt a tetteinkkel és szavainkkal.

A levél kezdetén idézett kihívás szerint Istennek azért kellene elfogadnia a kölebegtetésre irányuló kérésünket, merthogy azt szeretné, hogy visszatérjünk Hozzá – „a csodáért cserébe” pedig (ígéretünk szerint) vállalnánk, hogy elindulunk a Felé vezető úton. Azonban abból, hogy Ő örömmel veszi, ha visszamegyünk Hozzá, egyáltalán nem következik az, hogy ehhez mi szabhatunk feltételeket, Neki pedig eleget kellene tennie kéréseinknek, hogy „igazolja Magát”. Például számunkra is vannak olyan dolgok, amelyek megszerzésének örülnénk ugyan, de ez nem azt jelenti, hogy bárkinek bármit megtennénk, hogy megkapjuk őket. Ő is örül, ha lépéseket teszünk felé, de nem válik ennek érdekében az alárendeltünké.

Továbbá miért kellene Krisnának készpénznek venni az Őt elhagyó lelkek újdonsült ígéreteit, és a még be nem váltott ígéretékért cserébe csodákat produkálnia? Pusztán ígéretre a mai világban is keveset kapunk válaszképpen. Mindenhol előre kell fizetnünk (legalább előleget), vagy pedig garanciát nyújtó fedezettel kell rendelkezünk. Ezután kérhetünk és kaphatunk valamit. Továbbá azzal kell fizetnünk, és olyan módon,

ahogy azt az eladó kéri. Ha Istenhez szeretnénk eljutni, akkor Tőle, valamint az Őt ismerőktől tudakozódjunk szerényen, hogy miként tehetjük ezt meg. Ha pedig inkább meghökkenítő jelenségeket akarunk látni ebben a világban, akkor menjünk inkább a cirkuszba (de ott is előre kell fizetni a látványosságért).

Természetes, hogy mielőtt az ember spirituális, vallási útra tér, ehhez legalább kezdeti szintű hitre van szüksége, és hogy ennek érdekében mindannyian támogatásra szorulunk. Ám Isten ismer minket, és ezen a téren is segítségünkre siet. Elmondja a szent könyveken keresztül, hogyan tehetünk szert erre a kezdeti hitre, továbbá, hogy miként őrizhetjük meg és fejleszthetjük azt. (Lásd majd a hit ébresztéséről szóló, 5. szakaszt.)

Úgy tűnik tehát, hogy a lelki gyakorlatok végzéséhez szükséges hit felébresztésére két út kínálkozik: az egyik a szentírások által javasolt módozat, amely évezredek során sok százmillió embert vezetett el a hit és a lelki emelkedettség valamely szintjére. A másik az önkényesen megfogalmazott, konkrét csodák várása, amit a szentírások nem javasolnak, és amivel még senki sem jutott közelebb önmaga és Isten megvalósításához.

Hogy Isten miért nem megrendelt csodatételeken keresztül indítja el Maga felé az anyagi világba ragadt lelkeket, még akkor is megérthetjük, ha emberi ésszel egy kicsit jobban belegondolunk.

4. Logikai érvek a „csodára készített Isten” koncepciójával szemben

Ahhoz, hogy a lelkek kikerüljenek a világból, követniük kell a felszabadulás ösvényét, azonban már az első lépések megtételéhez hitre van szükségük. Istennek – Aki bátorítani akarja őket – egy univerzális módszer kell kínálnia a számukra, amely lehetőséget biztosít nekik kezdeti hitük megszületéséhez. Nem lehetne ez az általános módszer, hogy Isten minden egyes esetben megvalósítja az egyének által kért csodákat? Az alábbi szempontok szerint ez nem egy működőképes ötlet.

a) *A további kételkedés lehetősége.* Engem például nem győzne meg semmiről egy lebegő kavics. Másnap talán azt gondolnám, hogy álmodtam (az álmok néha nagyon valószerűek). Vagy túl meleg volt, esetleg kábítószert tettem az ételembe, és szürreális látomásaim voltak. Hallucináltam, vagy csak pillanatnyi elmezavar volt. Esetleg valaki meghipnotizált, vagy gondolatátvitelt gyakoroltak rajtam. Vagy ha tényleg lebegett valami, az nem biztos, hogy Istentől volt. Ő bizonyára nem egy pont ilyen alakú kővel próbálkozna! Esetleg láthatatlan, vékony damilokkal mozgathatták a kavicsot. Vagy számomra eddig ismeretlen bűvészmutatvány zajlott. Talán egy mini-drón volt, és ebből a távolságból nem látszódtak a parányi, felszínbe simuló propellerei. Vagy a NASA kutatói feltaláltak egy antigravitációs szerkezetet; ha a csövet ráirányítjuk egy parányi tárgyra, akkor ez lebegni kezd. (Hogy milyen magasan, azt a távirányítón lévő csuszkaival lehet szabályozni. Pár év múlva talán majd a Média Markt-ban is kapni lehet.) Esetleg kavicsnak látszó vasdarab volt, amely körül mágneses teret gerjesztettek. És hogy az elején láthatatlannak tűnt? Hát persze, ez a legújabb katonai technológia: a „lopakodó kavics”! (Ne felejtjük el, hogy sok minden, amit korábban csodának tartott volna az emberiség, a technika fejlődésével megvalósult és mindennapivá vált.) Tehát végtelenségig lehet gyártani a kitérésre használt elméleteket, amelyek szerint valójában ez *valami más* volt, mint isteni beavatkozás.

b) *A természeti törvények ingadozása?* A természeti törvények talán nem 100%-os érvényűek, hanem csak nagy statisztikai valószínűséggel működnek. Nem tudhatjuk. A kő lebegésével talán annak voltam tanúja, mikor a gravitáció átmenetileg éppen megbicsaklott. Keressük hát inkább továbbra is a jelenség pontos tudományos (anyagi) magyarázatát!

c) *A bizonyítás mércéjének vég nélküli emelése.* Jó, jó, lebegett, és kavicsnak látszott, de túl hamar elmúlt. A bizonyosság kedvéért több irányból be kellett volna kamerázni. Megint látnom kellene. Vagy legjobb lenne, ha ma a székem lebegne, holnap pedig az ágyam, velem együtt. Csak hogy lássam, hogy ezt is elbírija. Különben honnan tudjam, hogy tényleg Isten volt? Ha ezek a tárgyak is lebegtek, akkor pedig jöhet a felhőkarcoló, vagy a még erősebb bizonyítás érdekében támadjon fel minden halott! És mi lenne a helyzet azzal a nehezen meggyőzhető emberrel, aki minden nap egyre nagyobb csodákat igényelne azért, hogy *egészen* biztos lehessen a dologban, végül pedig már azt kérné, hogy essen le a Hold a Földre? És így tovább.

d) *Eltérő és ellentmondó kérések.* Ha Isten az egyik embernek a csodakövetelését teljesítené, akkor az igazságosság és egyenlőség elve alapján (merthogy joggal elvárjuk Istentől, hogy ne kivételezzon) mindenkinek a csodavárására reagálnia kellene. Mivel nem vagyunk egyformák (és élünk a fantáziánk), az egyik ember lebegő kavicsot kérne, a másik egy nagyobb követ, a harmadik csodás gyógyulást, a negyedik pedig... hogy omoljon rögtön a szomszédra a háza! Mi lenne a teendője Istennek ez utóbbi helyzetben? És ha Józsi azt mondaná, hogy számára csak az bizonyítaná Istent, ha ekkor és ekkor kerítésük két méterrel jobbra kerülne; Béla számára viszont csak az, ha ez a kerítés ugyanakkor két méterrel balra menne? Vagyis mi történne, ha két vagy több ember egymást kizáró kérésekkel állna elő? Melyiküknek engedelmességen az Úr, melyiküknek „bizonyítsa magát”, és a másiktól miért ne? Logikai képtelenség, hogy Isten egyenlő mércével mérve minden ember csoda-elvárását egyaránt teljesítse.

e) *A logikai kapcsolat hiánya.* Isten létezése és a Védák igazsága, valamint egy kavics lebegése között nincs semmilyen valós logikai kapcsolat. Ha előzetesen feltételeztem is ezt, másnap rádöbbenhetek e kapcsolat hiányára. Hogyan is következne ebből a szokatlanul viselkedő kavicsból az, hogy Isten egy személy, hogy van egy másik világ, hogy a lélek vándorol és hogy a Haré Krisna mahá-mantrát énekelve megtisztul a tudatom? Mivel a bizonyítandó és az úgynevezett „bizonyíték” közötti kapcsolat teljesen laza és esetleges, így hosszú távon nem adna nekem kellő meggyőződést a Védák tanításaiban.

f) *Hiányzó lelki erő.* Az is lehet, hogy intellektuálisan ideiglenesen meggyőzne a lebegő kő arról, hogy minden védikus tanítás igaz. Azonban e tanítások követéséhez lelki erőre is szükség van. Kötve hiszem, hogy egy kavics látványából elég erőt tudnék meríteni az erőszakmentesség, vegetarianizmus, becsületesség, alkoholmentesség, pénzügyi tisztaság, mértékletesség következetes alkalmazásához, valamint egy szabályozott párkapcsolathoz vagy egy cölibátusban eltöltött élethez. Mindezekhez komoly inspirációra van szükség, amelyhez egy kő biztosan nem elegendő. A kezdeti elcsodálkozás után minden bizonnyal elhalványulna a repülő kövecske emléke, és visszarázódnék a korábbi életem megszokott mindennapjaiba, követve a védikus életmód-javaslatokkal nem konform szokásaimat.

g) *Lelkiismeretlenség, be nem tartott ígéret.* Az emberi lények híresek arról, hogy gyakran megszegik a szavukat. Talán amikor ígértek valamit, akkor komolyan gondolták, vagy talán már akkor sem. Az azonban bizonyos, hogy gyakran eltérnek attól, amit korábban megfogadtak. Ha mi tudjuk ezt, akkor Krisna bizonyára még jobban tudja. Miért kellene akkor elhinnie a csodakövetelők fogadkozását? Nehezen hiszem például, hogy én egy ilyen nagyszabású ígéretet hosszú távon be tudnék vagy akarnék tartani, ha egyébként nem fülne a fogam a védikus lelki elvek követéséhez.

h) *A szereptévesztés lehetősége.* Tegyük fel, hogy Isten mégis teljesítene egy kavics lebegésére irányuló csodakérést. A kérelmező ennek hatására esetleg ezt is gondolhatná: „Lám csak, úgy tűnik, én vagyok Isten! Hiszen még egy ilyen csoda is megtörténik, ha én akarom! Nem kell mást tennem, mint kedvesen megszólítanom magamat, aztán előterjeszhetem a kérésemet...”

i) *Nem kívánt eredmény.* Gondolatkísérletként feltételezzük most, hogy a fenti kifogások ellenére Krisna úgy döntene, hogy mától fogva minden olyan csodakéremnek eleget tesz, amellyel valaki nem tesz kárt más élőlényekben és a környezetében. Ahogy az első ilyen csodaesemények megtörténnének, egyre többen próbálkoznának, és világ nagyon hamar tele lenne olyan emberekkel, akik szinte bármilyen bámulatos dolgot kérnének Istentől, az azonnal megvalósulna. A legtöbbször számára ebből egyértelművé válna, hogy Isten létezik; nem vagyunk teljesen függetlenek, hanem egy általa létrehozott világban élünk, amely az Ő törvényei szerint működik, és Ő a legfelsőbb hatalom. Azonban a lelkek nem ennek megértése érdekében jöttek ebbe a világba, hanem éppen az ellenkezőjéért: azért, hogy elfelejthessék Istent, és abban az illúzióban élhessenek, hogy függetlenül bármit megtehetnek. Azért, hogy megpróbálják élvezni és kontrollálni a világot. Vagyis ha Isten a mindennapi csodakérések teljesítésével mindenki számára nyilvánvalóvá tenné magát, és így állandóan kijózanítaná az embereket a maguk által választott illúzióból, akkor éppen a lelkek eredeti vágyának kibontakoztatására nem adna teret, mert akkor ebben a világban is mindenki kénytelen lenne folyamatosan emlékezni Rá. Ezért választja Krisna azt, hogy az arra éretlenek irányában általában sem személyesen, sem csodák formájában nem mutatkozik meg: „Én sohasem nyilvánulok meg a balgák és az értelem nélküliek előtt. Számukra rejtve maradok belső energiám által, így nem tudják, hogy megszületetlen és tévedhetetlen vagyok.” (Bhagavad-gítá 7.25)

A felsorolt (a–i) szempontok alapján egyáltalán nem meglepő, hogy a Jóisten nem azt a módszert választotta hitünk megalapozásához, hogy a mi önkényes kívánalmainkat teljesíti, hanem Saját Maga határozta meg megismerésének feltételeit. De ha nem a csodamutatást, akkor milyen módszert használ erre?

5. A hit ébresztésének módjai a vaisnava teológia szerint

A védikus írások szerint a Legfelsőbb Személy többféle módot használ arra, hogy felébressze az anyagba feledkezett parányi élőlényeket, lehetőséget nyújtson számukra a Hozzá való visszatérésre, és így újra tökéletes boldogságban részesülhessenek. Ezeket az isteni módszereket a *szelíd inspiráció* kifejezéssel illelhetjük, és (egyszerűsítve a témát) hét pontban foglalhatjuk össze.

(i) *A természeti világ szervezettsége.* Krisna az anyagi világot is rendezettnek és szépnek teremti meg. Ha valaki alaposan szemügyre veszi az élő- és az élettelen természetet, elgondolkodhat, hogy hogy szervezett felépítése és működése mögött talán egy felsőbbrendű értelem húzódik meg. Ily módon, a „természet könyvét” olvasva egy emberben érdeklődés, tisztelet, vagy akár kezdeti szintű szeretet is ébredhet a kozmikus rend létrehozója iránt.

(ii) *Elgondolkodtató szenvedések.* A védikus leírás szerint Isten két okból teremtette meg a világot. Egyrészt azért, hogy teljesítse a függetlenségre vágyó lelkek kívánságát, másrészt pedig azért, hogy ha

akarnak, úgy is élhessenek ebben a világban, hogy végül visszatérjenek a lelki világba. A világ, amelyben jelenleg élünk, úgy van berendezve, hogy vágyaink egy részét beteljesítve átmeneti világi boldogságot tapasztalhatunk benne. Ugyanakkor a vágyaink, elvárásaink egy része nem teljesül, hanem frusztrációt okoz. Továbbá az evilági léttel problémák, nehézségek és szenvedések sokasága jár együtt, amelyeket olyan tetteinkkel váltunk ki, amelyek nem állnak összhangban az univerzális erkölcsi renddel. A rövidlátóan gondolkodók a szenvedések láttán olykor Isten megkérdőjelezésére jutnak. („Ha lenne Isten, miért lenne szenvedés?”) A mélyebben gondolkodók viszont elkezdhetnek őszintén érdeklődni, hogy mi okozhatja magunk és mások szenvedését egy egyébként harmonikusan működő kozmoszban. Felvetődhet bennük, hogy talán nem jól viselkedünk, nem jó helyen vagyunk, vagyis hogy ez a világ nem „a létező világok legjobbika”. Így nyitottá, érdeklődővé válhatnak, elkezdhetik elkötelezetten keresni a választ a szenvedésekkel terhelt emberi lét misztériumára.

(iii) *Avatárok, isteni inkarnációk.* A védikus írások szerint az Istenség Személyisége bizonyos időnként személyesen is alászáll ebbe a világba eredeti alakjában, vagy valamilyen általa választott lelki formában. A Bhagavad-gítá így ír erről: „Bármikor és bárhol legyen a vallás gyakorlása hanyatlóban, alászállok Én Magam.” (4. fejezet 7. vers). Megjelenésének egyik célja, hogy tanításai és példaadása révén újra felélessze a vallás örökkévaló elveit. Egyúttal pedig bemutatja csodálatos cselekedeteit, amelyek jelentős részéről beszámolnak a védikus szentírások. E kedvtelése révén felhívja Magára a feledékeny élőlények figyelmét. Azok a szerencsés lelkek pedig, aki figyelmet szentelnek e leírásoknak, az Ő transzcendentális tettein meditálva megtisztulnak, így vissza tudnak térni Hozzá: „Aki ismeri megjelenésem és cselekedeteim transzcendentális természetét, az teste elhagyása után nem születik meg újra ebben az anyagi világban, hanem eléri az Én örök hajlékomat.” (4. fejezet 9. vers)

(iv) *Szentírások.* A legfőbb módszer, ahogyan Isten az emberi világgal kommunikál, az írott szövegeken keresztül történő tudásátadás. Ezek az iratokon át ad hírt Magáról, bemutatkozik, ismerteti eredeti és jelenlegi helyzetünket, ismerteti az általunk elérendő célt, és hogy milyen módon válhatunk lelkileg sikeressé. Különbő kultúrákba juttat el ilyen szent szövegeket – vagy úgy, hogy Saját Maga száll alá és adja át e tudást, vagy úgy, hogy szennyezetlenül tiszta lelkeket küld el ebbe a világba, hogy tolmácsolják az üzenetét. Ezek az üzenetek eltérő mélységűek lehetnek; a védikus írásokat a legterjedelmesebb és az általuk felölelt témákat tekintve a legszerteágazóbb isteni kinyilatkoztatásnak tekinthetjük a Földön. Az egyik összegző védikus mű, a Védánta-szútra egyik első információját így hangzik: most, hogy a lélek (sok-sok növényi és állati testben eltöltött élet után) elérte az emberi létformát, érdeklődnie kell az Abszolút Igazság iránt (*atháto brahma-jijnásá*). A védikus irodalom újfajta, reveláció erejű látásmódot nyújt az anyagi világban élő lélek számára. Megértheti, hogy miért van itt, hosszú távon milyen következményekkel járnak különféle tettei, és hogy miként szabadulhat ki a test rabságából, a születés és halál körforgásából.

(v) *Közbenjárók.* Az Isten felé haladó lelkek különböző távolságot tettek már meg a hazavezető útból: vannak, akik az út kezdetén járnak és még sok hiányossággal küzdenek; vannak, akik már előrehaladottabbak ismereteik és megvalósításaik terén; és vannak olyanok, akik gyakorlatilag már célba értek, tökéletes tudással és jellemmel rendelkeznek, és csak mások segítése érdekében tartózkodnak még a körünkben. Az e három kategóriába tartozó lelkek mindannyian (bár fejlettségüktől függően eltérő mértékű) segítséget tudnak nyújtani azoknak, akik még nem ismerik a lelki tudományt. Ezért javasolja Krisna a Bhagavad-gítában (4.34): „Fordulj egy lelki tanítómesterhez, úgy próbáld megérteni az igazságot! (...) Az önmegvalósított lelkek képesek tudásban részesíteni téged, mert ők már látták az igazságot.” Krisna módszere, hogy a lelkileg fejlettebbek segítségével szabadítja fel a kevésbé fejletteket – ahogy egy nagyobb méretű szedőkanállal halásszuk ki a leveses-fazékból a beleesett, rövid nyelvű szedőkanalat. A legfőbb jötevő (mint a védikus tudás forrása) így is a Legfelsőbb Úr marad. Mivel azonban felhatalmazott, hűséges követőire bízta mások felszabadítását, ők lehetőséget kapnak a szolgálatra, személyes fejlődésükre, és egyben dicsőségessé is válnak az Ő (és sok más ember) szemében.

(vi) *Elrendezések.* Isten mindannyiunk szívében is jelen van mint Felsőlélek (*Paramátmá*). Ő biztosítja, hogy az emberek megkapják tetteik jó és rossz gyümölcseit (*karma*), valamint azt is, hogy az őszintén kereső lelkek megerősítést és támogatást kapjanak. Ennek érdekében olykor elrendezéseket tesz. A Felsőlélek a szívében, elméjében keresztül cselekvésre ösztönözhet valakit, vagy például elrendezi, hogy bennünket segítő emberi találkozások jöhessenek létre, esetleg könyveket küldhet el hozzánk, stb. A spirituális és vallási kultúrákban élők számtalan ilyen, az életük során előforduló, különleges történésekről tudnak beszámolni, amelyeket ők maguk úgy éltek meg, mint isteni bátorítást és segítséget. (A 7. szakaszon belül néhány ilyen konkrét esetről is említést tesz.)

(vii) *A megbizonyosodás eszközei: a lelki gyakorlatok.* A védikus írásokban Krisna megadja azokat a módszereket is, amelyek révén valaki megbizonyosodhat az írásokban lefektetett állítások igazságtartalmáról. Az önmegvalósítás módszerei történelmi koronként eltérőek. A mai korra, amelyet a

Védák Kali-kornak (a kedvezőtlen tulajdonságok és események időszakának) neveznek, a Haré Krisna mantra egyéni és közös ismétlését, éneklését ajánlják a szentírások, mint a szennyezett tudat megtisztításának legfőbb folyamatát. E rendszeresen végzett meditáció révén a gyakorló egyre magasabb szintű lelki emelkedettségre és lelki tapasztalatokra tesz szert. Együtt a spirituális praxis más módjaival (pl. a szentírások tanulmányozása, szolgálatok végzése) a mantrázás végül megadja a legmagasabb rendű eredményt, a mantra által megnevezett Legfelsőbb Személy iránti önzetlen és végtelen boldogsággal teljes szeretetet. Így a hívő gyakorlatai végzése révén személyesen is megbizonyosodik a védikus írások igazságáról, és eléri az azok által javasolt spirituális célokat.

Tehát a fentebbi felsorolás szerint a Legfelsőbb, szeretetteljes Úr az alábbi módon ad lehetőséget az illúzióba ragadt lelkeknek a felébredésre és hitük megerősítésére: az univerzumban uralkodó rend, valamint e világ szenvedés-természetének felismerése; avatárokként való alászállása és a szentírások átadása; példaként és inspirációként szolgáló lelki vezetők bemutatása; a lelki törekvők életében bekövetkező meglepő elrendezések; továbbá a lelki gyakorlatok által nyert belső megerősítés. E szelíd ösztönzések együttes hatására az elmúlt évezredekben emberek tízmilliói kezdték megismerni a Védák tanításait és a bennük foglalt életmód-tanácsokat, és váltak így szívükben elégedetté, valamint spirituálisan felvilágosodottá. Krisna tehát már megtette, ami rajta múlt: megteremtette számunkra, és működteti ezt az alsóbbrendű, de még így is csodálatos anyagi világot; időnként ellátogat ide, vagy elküldi a képviselőit, a nagy vallási tanítókat; meditációs folyamatos és életmódot adott számunkra, amelyek révén lelki tapasztalatokra tehetünk szert, és így már ebben a világban lelkileg fejletté és boldoggá válhatunk. Hogy miként válaszolunk a hívására, az pedig rajtunk múlik.

A Legfelsőbb Isteni Személy tehát rendkívül könyörületesen többféle, egymást támogató módon kínál lehetőséget a testbe kényszerült lelkeknek a felemelkedésre. Ugyanakkor tiszteletben tartja minden egyéni lélek (Általa biztosított) szabad akaratát, és soha nem kényszerít, vagy erőltet rájuk semmit. Egyfelől a szentírásokban figyelmeztet rá, hogy a spiritualitás kérdésekben hozott döntéseink komoly következményekkel járnak: „Ha tudatod Bennem merül el, kegyemből legyőzheted majd a feltételekhez kötött élet minden akadályát. Ha azonban nem ilyen tudatban, hanem a hamis egón keresztül cselekszel, s nem hallgatsz meg Engem, elvesztél.” (18.58) Másrészt azonban a végső döntést újra és végérvényesen a mi kezünkbe helyezi: „Íme, átadtam neked e még bizalmasabb tudást! Fontold meg jól, s aztán tégy úgy, ahogyan jónak látod!” (18.63)

Az e két lehetőség (önfejlés vs. Isten követése) közötti választás az emberi létezés legnagyobb szabású eseménye. A választás lehetősége azonban nem csak egy adott pillanatban áll fenn, hanem állandóan. Akik szerencséjüknek köszönhetően hallottak e kétféle opcióról, azok vagy az egyik, vagy a másik irányban haladnak tovább. Azonban már pusztán az, hogy értesültek erről a lehetőségről, örök javukra szolgál. Istenről hallva, a szentírásokkal érintkezve, az Ő híveivel találkozáskor az istenszeretet szívükben rejlő örök magja lassan csírázni kezd. Hogy milyen tempóban cseperedik növényé, az többféle körülménytől függ: a tudati tisztaság/szennyezettség mértékétől, a környező kultúra befolyásától, az esetleges további tápláló impulzusoktól, legfőképpen pedig az egyén szabad akaratától. Ám Legfelsőbb Jóakarónk kegyéből a *szelíd inspiráció* minden egyes módszerével való érintkezés örök áldásban részesít minket, és jövőbeli jó döntéseink és fejlődésünk katalizátorává válik – jelenlegi életünkben, vagy valamelyik következőben.

6. Mikor és miért szokott Krisna csodákat tenni?

A monoteista vallások teológiái mind foglalkoznak a csodák témakörével. Olyan kérdésekre válaszolnak például, hogy mit lehet csodának tekinteni; milyen kategóriái vannak a csodáknak, és ki láthatja őket; képes-e Isten csodákra; tett-e valamikor Isten csodákat; szoktak-e ma is ilyesmik történni. Nézzük meg röviden a vaisnava teológia válaszát ezekre a felvetésekre. Lelki tanítómesterem, Sríla Sivaráma Swami egy angol nyelvű [hangüzenetében](#) így definiálta a csoda jelenségét:

„A csoda egy olyan evilági történés, amelyet nem egy természeti vagy mindennapi jelenség idéz elő (és nem is valaki karmájának, vagyis tettei visszahatásának az eredménye) hanem olyasvalami, ami közvetlenül a spirituális szintről indul, Krisna közvetlen kezdeményezésének hatására. Más szóval a csoda az, amikor Krisna beavatkozik: megvédi egy hívét, valamilyen különleges jelenséget idéz elő, vagy viszonyozza valakinek az odaadását a lelki szintről. Ez a csodás történés összhangban állhat a természet törvényeivel, vagy meg is szegheti azokat. Csoda a számunkra, mert nem olyasvalami, ami természetes módon történik az anyagi világban. Nem az anyagi okok és hatások körébe tartozik, hanem Krisna személyes vágyának, vagy ahogyan mi szoktuk mondani, a kegyének az eredménye.”

Isten lényének filozófiai meghatározásából következik, hogy mindenható, tehát elvileg bármikor és bárhol előidézhethet csodákat: felfüggesztheti ideiglenesen a természeti törvények működését, vagy rendkívül valószínűtlen eseményeket idézhet elő. Számára ezek nem is csodák, hiszen a saját energiáival dolgozik. Ahogy mi általában mintával kifelé vesszük fel a pólónkat, de ha akarjuk, ki is fordíthatjuk, Ő ugyanígy teljhatalmú felügyelője az általa teremtett világnak. A védikus irodalom leírása szerint mikor Srí Krisna a Földön járt, akkor is számos (számunkra) csodaszamba menő cselekedetet végzett (amelyek mindegyikének felsorolására itt nincs lehetőség). Az Ő *avatárai* (másféle formái) szintén rendelkeznek ezzel a hatalommal. Ha most csak a lebegő köveket vesszük számba, akkor például a királyi szerepben megjelent Ráma nevű isteni inkarnációnak is volt ilyen jellegű kedvtelése, ahogy arról Sríla Prabhupáda beszámol:

„Az Úr Rámacandra hidat épített a víz fölé, olyan kövekből, melyek pusztán akaratóból a vízen lebegtek. Ez bizonyítja Isten különlegesen csodálatos hatalmát. Miért kellene elfogadnunk egy olyan embert Istennek, aki nem mutat ki semmiféle rendkívüli hatalmat, s nem tesz semmi olyat, amire a közönséges ember sohasem lenne képes? Az Úr legfelsőbb akaratóból számtalan hatalmas bolygó lebeg súlytalanul, vattacsomóként az űrben. Ha ez lehetséges, akkor miért ne lebeghetnének hatalmas hegycsúcsok a víz színén? Ez az Istenség Legfelsőbb Személyisége mindenhatósága. Megtehet bármit, amit csak kíván, hiszen Ő nem áll az anyagi természet irányítása alatt, hanem valójában Ő irányítja az anyagi természetet. *Majádhjakséna prakritih szújaté szacsarácsaram: a prakriti*, vagyis az anyagi természet kizárólag az Ő irányítása alatt működik. Az anyagi természet működésével kapcsolatban a *Brahma-samhitá* azt mondja, hogy a nap az Istenség Legfelsőbb Személyisége vágyának megfelelően mozog. Ezért egyáltalán nem nagy csoda, hogy az Úr Rámacandra hidat emelt az Indiai-óceán fölé. Csupán olyan értelemben csodálatos, hogy az Úr Rámacandra nevét és hírét örökre megőrizte.” (Srímad-Bhágavatam 9.10.15-16 magyarázat)

Ami pedig Krisnát illeti, Ő mintegy ötezer éve egy egész hegyet emelt fel esernyőként annak érdekében, hogy megvédje a szüntelenül szakadó esőtől a híveit, akik Vrindávana falujában éltek; ezt az eseményt Krisna hívei azóta is minden évben világszerte megünneplik. Ezeket a kölebegtető epizódokat a vaisnava hagyomány kifejezetten a Legfelsőbb Személy örökérvényű isteni hatalma kinyilvánításának tekinti: „Az Úr Rámacandrát azért fogadjuk el az Istenség Legfelsőbb Személyiségének, mert megépítette ezt a hidat, az Úr Krisnát pedig azért, mert felemelte a Govardhana-hegyet, amikor csupán hétéves volt.” (Srímad-Bhágavatam 9.10.15. magyarázat) Mindezt Krisna (illetve Ráma) saját legfelsőbb akaratóból, földi kedvteléseinek részeként hajtotta végre, nem bárkinek az utasítására vagy kérésére. Természetesen mivel ezekre az eseményekre az Ő földi jelenlétekor kerül sor, így nem láthatja őket bárki bármikor, akik azonban ismerik a védikus írásokat, és bíznak a hitelességükben, e történésekre emlékezve is meditálnak a Legfelsőbb felülmúlhatatlan hatalmán. (Leli témájú ismereteket ugyanis nem csak saját tapasztalat útján, hanem hiteles forrásokból hallva is szerezhethetünk. Ugyanúgy, ahogy világi ismereteink javarésztét sem személyes tapasztalatból szereztük, hanem a szüleinktől, majd a tanárainktól a tanulmányaink során.) A lelkileg igazán fejlett bhakták számára pedig ezek a kedvtelések meditációjuk során is megnyilvánulhatnak.

A védikus írásokban sok olyan történet szerepel, amikor Krisna (vagy akkor, amikor személyesen itt volt a Földön, vagy pedig „távollétében”) a hívei érdekében is előidézett csodaszerű eseményeket: halálos támadásoktól (például mérgezésről) védte meg egyes híveit, vagy pedig gondoskodott róluk, éppen a megfelelő időben ellátta őket, ahogy azt a Bhagavad-gítában is ígéri: „Akik kizárólagos odaadással mindig Engem imádnak, transzcendentális formámon meditálva, azoknak elhozom, amire szükségük van, s megőrzöm, amijük van. (...) Az Én hívem nem vész el soha!” (9.22, 31) Ezek a szentírások történeteiben szereplő hívők azonban mind a lelki emelkedettség magas fokán álltak, már bensőséges kapcsolatot ápoltak Krisnával, így e csodák e kölcsönös viszonzáson alapuló kapcsolatuk részeként valósultak meg – gyakran anélkül, hogy az illető bhakta ezt kérte, vagy elvárta volna. Ezekben az esetekben is Isten függetlenségének lehetünk tanúi: ahogy semmire, úgy csodák produkálására sem lehet Őt kényszeríteni, ám a hívei iránt érzett mély szeretetéből kifolyólag olykor végrehajt ilyeneket.

7. Láttad már Istent? Még nem, de a kezét már éreztem!

A belátható történelemből is vannak beszámolók olyan kiemelkedő, vagy akár hétköznapiak tűnő Krisna-hívőkről, akik csodaértékű eseményeket éltek át Krisnával való kapcsolatukban. Sok olyan történet ismert a vaisnava hagyomány elmúlt évszázadaiból, amikor egy elkötelezett Krisna-hívő az imáinak hatására, vagy akár ima nélkül váratlanul hozzájutott valamihez, gyógyíthatatlan állapotból meggyógyult, vagy valamilyen, Krisna szolgálatával kapcsolatos vágya teljesült. A legutóbbi ilyen témájú könyv, amit olvastam, *Az Úr Jagannátha története és kedvtelése Rajapurban*. Ez olyan hitelesítő, olykor csodaértékű sztorikat tartalmaz, amelyeket egy bizonyos indiai templom papjai és oda látogató hívei jegyeztek le az idők során. Az hogy, egyetlen földrajzi hely ilyen eseményei kisebb kötetet töltenek meg, arra utal, hogy az ilyen történések nem is olyan ritkák az Úr és őszinte hívei kapcsolatában.

További érdekességgel szolgálnak a kortárs történetek, amelyekről ma élő *bhakták* számolnak be. A legtöbb történet természetesen nem azt illusztrálja, hogy a fizika törvényei látványosan érvénytelenné váltak volna. Azonban a csoda szó tári definíciója szerint nem csak az ilyen extrém jelenségeket lehet csodának tekinteni, hanem a *nagyon valószínűtlen* történéseket is. Képzeljük el például gondolatkísérletként, hogy a vihar megtépi egy fának a lombját, amikor pedig elül a vihar, a fa alá hullott leveleket ilyen szabályos alakzatokba, betűformákba rendeződve találjuk meg: „SZIA, ISTVÁN”! Bár ez esetben nem történne semmi, ami a természet törvényeit megszegte volna (természetes, hogy a szél lesodor a földre egyes faleveleket), az elrendeződés szokatlansága, szabályszerűsége és valószínűtlensége miatt a falevél-üzenetet csodaként könyvelnénk el (ha biztosan tudnánk, hogy egyetlen ember sem járt ott, aki összerendezhette volna a leveleket).

Ha nem is mindig ilyen látványosan, Isten olykor érzékelhetővé válik az anyagi világban történő elrendezései által. Ezek észrevételéhez persze valamennyi figyelmességre és érzékenységre van szükség. Ellenpéldaként idézzük fel annak a – viccben szereplő – lelkésznek a történetét, akinek a faluját árvíz árasztotta el. Amikor a víz a lelkész házában a küszöbéig ért, emberek jöttek arra egy egyszerű tutajjal: „Jöjjön lelkész úr, magát is elvisszük!”. Mire a lelkész: „Nem, nem menjetek csak. Énrám az Úr vigyáz.” Amikor már derékig ért a víz a házában, egy nagyobb csónakon emberek eveztek a házához: „Lelkész úr, üljön be Ön is, segítünk!”. Erre így válaszolt: „Köszönöm, de nincs szükségem a segítségetekre. Mivel olyan jó szolgája vagyok, engem majd az Úr fog megmenteni.” Végül, ahogy a víz tovább emelkedett, a lelképásztor felkényszerült a háza tetejére. Egy mentőhelikopter jelent meg, amelyből leengedtek hozzá egy kötélhágcsót. Ő azonban visszaintegetett, hogy menjenek tovább, és az égre mutogatott, hogy őt majd onnan fogják megmenteni. Végül a szegény tiszteletes megfulladt, és lelke az Úr színe elé került. Dühödten támadt az urára: „Miért engedted, hogy ez történjen, miért nem mentettél meg? Mire a Jóisten szelíden válaszolt: „Nézd, én háromszor is érted küldtettem.”

Mivel én huszonöt éve Krisna-hívők között élek, sok valószínűtlen eseményt tartalmazó történetet hallottam tőlük, amelyek Magyarországról, vagy a világ más tájairól származnak. Egyet említek most, ami egy közeli barátommal esett meg (nevezzük Richárdnak). Ő a rendszerváltás után nem sokkal kezdte el gyakorolni a Krisna-tudatot, és egy évig bhakta-közösségben is lakott. Azonban a meggyőzésének a bizonytalanságai, valamint a felerősödött anyagi vágyai miatt kiköltözött a szerzetesi szálláshelyről, és világi

munkát vállalt, a lelki gyakorlataival pedig felhagyott. Kisvárdára költözött, ahol azonban néhány év alatt elkezdte rosszul érezni magát a munkahelyén, és az egész materialisztikus világfelfogástól megcsömörlött. Egy februári napon Kisvárdán sétálva határozottan úgy döntött magában, hogy újra el fogja kezdeni a mantra-meditációt, és keresni fogja a bhakták társaságát. Ahogy ezt kigondolta, *öt perc múlva* az utcán szembejött vele egy könyvterjesztő Krisna-hívő, aki meg is szólította. (Ritkán járnak arrafelé...) Richárd számára ez az élmény olyan erős jelzésértékkel bírt, hogy hamarosan újra teljes idős szerzetessé vált, és húsz éve szilárd tagja a közösségünknek.

Néha velem is történnek olyan dolgok, amelyeket nehezen tudok másként értelmezni, mint Krisna beavatkozásaként. Egy alkalommal például betévedtem egy könyvesboltba, és kezembe vettem egy kövülethatározó könyvet, mivel akkoriban kezdett érdekelni az élővilág múltja – védikus és tudományos szempontból egyaránt. Azonban egy fél órán keresztül nem tudtam eldönteni, hogy érdemes-e megvennem a könyvet, fogom-e használni valamire, vagy nem. Arrébb sétáltam a boltban, aztán megint vissza könyvhöz, újra és újra a kezembe véve. Végül úgy döntöttem, hogy nem fogok pénzt kiadni érte. *A következő napon* (24 órán belül) a gyülekezetünk egyik (világi életet élő) tagja odajött hozzám a reggeli templomi szertartások után. Egy könyvet nyújtott át nekem – pontosan ugyanazt a címűt, amit előző nap lapozgattam! –, ezzel a hozzáfűzéssel: „Nézegettem ezt a könyvet otthon a könyvespolcomon, és azt gondoltam: én ezt sose fogom elolvasni – de lehet, hogy az Isvarát érdekli”. Persze ő tudott a tudományos témák iránti érdeklődésemről, azonban hátborzongató volt számomra, hogy pontosan az előző nap látott könyvet hozta el, ráadásul ilyen időbeli egyezéssel. Úgy éltem meg, hogy itt és most Valaki belenyúlt a rendszerbe.

Vagyis Isten nem csak a természet törvényeivel játszhat, hanem gyakran az emberek is lehetnek az elrendezésének résztvevői, üzenetének közvetítői. Krisna ezt mondja a Gítában: „Én mindenki szívében ott lakozom, s Tőlem jön az emlékezet, a tudás és a felelősség.” A Felsőlélek, Istennek a szívünkben lakozó formája többféle módon inspirálhat bennünket: megszólalhat, mint a lelkiismeret hangja, elvezethet oda, ahol éppen lennünk kell, vagy bizonyos tettekre és szavakra ösztönözhet. Ezen a módon a körülöttünk lévő ismerősök, barátok is lehetnek alkalmanként a Legfelsőbb eszközei; olykor Isten egyik emberen keresztül is beszélhet egy másikhoz.

Ebben a 25–30 fős templomi közösségben és a néhány száz aktív főt számláló Budapesti gyülekezetünkben nem ritkák az elképesztően valószínűtlen eseményekről szóló történetek, és szerintem sok esetben nagyon nehéz, ha nem lehetetlen pusztán világi módon értelmezni őket. Számomra ésszerűbbnek tűnik az a magyarázat, hogy ezekben az esetekben Krisna valamilyen módon viszonzta a bhaktái szeretetét, megerősítette, illetve lelkesítette őket. Fontos azonban, hogy ezeknek a történeteknek a szereplői általában olyan hívek, akik már rendelkeztek előélettel az odaadó szolgálat vonatkozásában, vagyis már néhány éve önzetlen tevékenységeket végeztek Krisna örömeire. A másik jelentős momentum, hogy nem vártak, vagy igényeltek Istentől valamit, hanem úgy tűnik, Krisna a saját független jóindulatával élve adott számukra visszajelzést. Tehát az ilyen események nem kiszámíthatóak vagy kikényszeríthetők, hanem az odaadó élet alkalmi, kellemes kísérőjelenségei. Az ilyen történetekből is kiténik, hogy a felállás nem az, hogy mi feltételeket fogalmazunk meg, amelyeket Istennek teljesítenie kell a mi kedvünkért; hanem ha elfogadjuk az Általa adott (nem teljesíthetetlen, és már pusztán gyakorlásukkal is örömet nyújtó) feltételeket, akkor Ő változatos módokon érezhetővé, érzékelhetővé teszi Magát a számunkra, egyre jobban és jobban. Ahogyan a Gítában fogalmaz: „Ki milyen mértékben hódol meg Előttem, olyan mértékben jutalmazom” (4.11). Egy Krisna-hívő néhány év vagy évtized alatt jóval színesebb, személyesebb, olykor pedig meghökkentőbb – és meggyőzőbb – élményekben részesül, mint egy unalmas, egy helyben álló kavics látványa.

Érthető, hogy akik nem gyakorolják az odaadó szolgálat Krisna által javasolt formáit – vagy valamilyen más intenzív vallási folyamatot –, azok nem tesznek szert ilyen különleges tapasztalásokra. Számukra csak az a lehetőség marad, hogy találgatnak a csodák lehetőségét illetően. Az európai szellemtörténetben például David Hume skót empirista filozófus (1711–1776) volt az, aki valláskritikájának részeként elmélkedett a csodákról. Hume alapállása az volt, hogy a fizika törvényei sehogyan sem felülírhatóak; ezért a paranormális eseményekről és természetfeletti beavatkozásról szóló beszámolóknak szerinte soha nem szabad hinnünk, bármilyen jól legyenek azok adatokkal igazolva, és bármilyen meggyőzően is támasztják alá szavahihető szemtanúk. A mai ateisták, szkeptikusok, agnosztikusok, racionalisták, szcientisták, tudományos materialisták, humanisták általában Hume érveit ismételtetik különféle formákban.

Logikai értelemben azonban mindannyian nagyon sikos talajon állnak – ha állnak egyáltalán. A csodák tagadásához ugyanis nem logikai levezetéssel jutnak el, hanem *dogmaszerűen előfeltételezik*, hogy világon mindent a csak a természet tudattalan törvényei uralnak és működtetnek. Igazolni nem tudják az elméletüket, csak hangoztatni. Arra azonban lenne lehetőségük, hogy saját maguk megbizonyosodjanak feltevésük *helytelenségéről*. A mai tudományfilozófia egyik népszerű elve szerint egy tudósnak hajlandónak kell mutatkoznia olyan kísérletek végzésére, amelyek megdönthetik (falszifikálhatják) az elméletét. Az

anyagelvű filozófusok is belekezdhetnének egy olyan folyamatba – például a védikus írások által javasolt *bhakti-jóga* gyakorlataiba –, amelyeknek egyik kísérőjelenségeként az ember egyre nagyobb csodákat tapasztalhat meg a saját bőrén. A legtöbb ilyen gondolkodó azonban elzárkózik az ilyen lehetőségek elől, vagy elzárkózna, ha felajánlanák neki. Szűklátókörű világfelfogásuk tehát pusztán igazolatlan premisszákon alapul, az „ellenőrző kísérletre” pedig nem vállalkoznak – így körben forgó okoskodásuknak nincs jelentős súlya az igazság mérlegén. „Csodák nincsenek, mert én nem hiszek bennük – mondják –, és azért nem hiszek bennük, mert nincsenek.”

Az isteni útmutatást követők számára azonban nyilvánvaló, hogy időnként történhetnek és történnek is a világunkban természetfeletti beavatkozások. A legnagyobb csoda, hogy Isten neveinek figyelmes ismétlése által az ember elméje meg tud tisztulni az életek során ráakódott vastag „porrétegtől” (a rossz tulajdonságoktól), tiszta énje pedig láthatóvá válhat, és újraéledhet elfelejtett szeretete a Legkedvesebb Lény iránt. Az ehhez az eredményhez vezető úton megtapasztalható egyéb csodák pedig értékes kincsek, ám csak azok nyerhetik el őket, akik hajlandóak némi áldozatot hozni értük.

Mindazok, akik bíznak abban, hogy a vaisnava világvég helyes, ám még erőtlene a hitükben, olyan módon tesznek kísérletet hitük izmosítására, hogy ne kerüljenek összeütközésbe a vaisnava filozófia elveivel, gyakorlatával és az istenhit alapvető hangulatával. Így ha egy kezdeti lépéseiben hezitáló vaisnavajelölt megszólítja Istent, akkor fohásza nem a „meghatározott bizonyítékok produkálására” való felkérés formájában fogalmazódik meg. Inkább valahogy így hangzik: „Kedves Uram! Én parányi vagyok, a világmindenséghez és Hozzád képest elenyészően jelentéktelen. Mégis, mivel hitelesnek tűnő forrásokból azt hallottam, hogy mint mindenkinek, nekem is a Te vagy az eredeti forrásom, segítségért és támogatásért fordulok Hozzád. Szeretném, ha a Beléd, és a *bhakti-jóga* folyamatába vetett bizalmam megerősödne. Úgy érzem, nagy segítséget jelentene ehhez, ha valamiképpen érezhetném a visszajelzésedet és a bátorításodat. Értem, hogy Te mindenek felett állsz, és senkinek nem vagy köteles engedelmeskedni, ezért azt is elfogadom, ha nem hallgatod meg a kérésemet, és nem reagálsz rá. Ha végtelen könyörületességéből mégis figyelmet fordítasz egy ilyen ébredező lélekre, akkor néhány tiszteletteljes kéréssel fordulnék Hozzád. Kérlek, segíts nekem, hogy észre tudjam venni a Te zsenialitásodat a természet szépségében és rendezettségében! Add, hogy a velem történő, kavargó események közül ki tudjam szűrni azokat a jelentőségteljes történeteket, amelyek révén a jó irányba próbálsz terelni engem, majd adj erőt és kitartást, hogy a megfelelő úton tudjak tovább haladni! Segíts, hogy értsem és érezzem, amikor a mindennapi események sodrása közepette valamely szituáció által vagy valakin keresztül Te szólsz hozzám! Hadd ismerjem fel, hogy a környezetemben lévők közül kik azok, akik leginkább elő tudják segíteni a fejlődésemet, és adj képességet, hogy harmonikus kapcsolatban álljak velük! Küldj nekem olyan könyveket, amelyekről úgy gondolsz, hogy tudatom jelenlegi állapotában a leginkább képesek szolgálni az előrelépésemet! Biztosítsd nekem azt az intelligenciát és őszinteséget, amelynek birtokában a Te értékrenddel megegyezően tudom megállapítani, hogy mi helyes és mi helytelen; mi az, ami hátráltatni próbál az élet céljának megértésében, és mi az, ami segítségemre van ebben! Köszönöm szépen, hogy meghallgattál.” Jó esély van rá, hogy az ilyen hangvételi felkérések meghallgattatásra találjanak, és aki éles szemmel és értő füllel tájékozódik a világban, az képes lesz észrevenni és megérteni a hozzá érkező visszajelzéseket – bármilyen (nem tőlünk függő) formában is érkezzenek azok.

8. Összegzés (=tömör válasz)

Miért nem mutat általában lebegő követ, vagy valami más csodát a Legfelsőbb Isteni Lény azoknak, akik hitükért cserébe előzetesen ezt kérik Tőle? A Legbölcsebb Jótévőnk – emberi logikával is megérthető okokból – nem ezt a módszert alkalmazza a hitünk felébresztésre. Hiszen egy ilyen alkalmi (vagy akár ismétlődő, tartós) csodát további kétkedés is követhet; a kihívó tovább és tovább emelheti a mércét, „még erősebb bizonyítékot” követelve; egy repdeső kavics ráadásul nem jelent logikai igazolást egy szentírás minden állításának igazolására; továbbá nem biztosít elegendő meggyőződést és pszichikai erőt a spirituális fejlődéshez szükséges erkölcsi elvek követéséhez és meditációs gyakorlatok végzéséhez. Továbbá „Isten dolgoztatásának kísérlete” ellentétben áll a vallások legalapvetőbb elvével, mely szerint kapcsolatunk visszaállítására érdekében a *mi* dolgunk az, hogy engedelmeskedjünk az *Ő* kéréseinek.

Mi Isten tényleges módszere az emberek hitének felébresztésére? A Legintelligensebb Alkotó a *szelíd inspiráció* módszereinek olyan működőképes hálózatát hozta létre, amely nemcsak a hit felébresztésére, hanem annak növelésére is alkalmas, továbbá a spirituális fejlődéshez szükséges lelki erőt is folyamatosan biztosítja. Ennek a szelíd-szolíd ösztönzésnek a módszere például a természeti világ harmóniájának és az ugyanakkor benne uralkodó szenvedéseknek a láthatóvá tétele számunkra; további inspirálásunk érdekében időről időre megjelenik ebben a világban és megajándékoz minket a kinyilatkoztatásokkal; megalapította

továbbá a tanítványi láncolat rendszerét (ennek köszönhetjük az önmegvalósított, példaértékű tanítók jelenlétét); és olyan lelki gyakorlatokat javasol, amelyek révén minden elméleti meggyőződésnél erősebb visszajelzéseket és megerősítéseket kaphatunk, személyes tapasztalatokra tehetünk szert.

A védikus kinyilatkoztatás, valamint a józanész segítségével megérthetjük, hogy az Istenség Legfelsőbb Személyisége milyen módszereket alkalmaz az emberek hitének felkeltésére, és hogy miért épp ezeket választotta. Az Általa zseniálisan kitalált, és évezredek óta alkalmazott módszerek együttese az emberi psziché és viselkedés tökéletes ismeretén alapul: hiszen csak egy átfogó tudásrendszer képes hosszú távon inspirálni minket, valamint amikor azt látjuk, hogy vannak olyan emberek, akik ennek alkalmazása által boldogabbak lettek. A Krisna által alkalmazott hitépítő folyamat emberek sokaságának lelki felemelkedését tette lehetővé az idők során, míg a mások által javasolt (emberi spekuláción alapuló) hitébresztő ötletek még elméletben sem alkalmazhatóak univerzálisan.

Isten természetesen változatos csodák előidézésére képes, ezeket azonban egyedül személyes vágya miatt hajtja végre, akkor és amikor Ő jónak látja. A Vele bizalmas kapcsolatban álló, kéréseit hűségesen követő hívei nagyobb eséllyel tapasztalnak meg csodaszámba menő eseményeket, mint akik nem rendelkeznek hittel Benne, és nem végeznek odaadó cselekedeteket. A tökéletes önmegvalósítást elérő lelkek pedig életük végén visszatérnek Hozzá, eredeti, örök otthonukba, amely a mindennapos csodák világa.

Remélem, nem bánod, hogy bővebben is írtam erről a számomra is izgalmas témáról. Ha bármi észrevételed adódik, örömmel fogadom.

Barátsággal és üdvözzel:

Ísvara Krisna Dásza
(Tasi István)

Budapest, 2016. augusztus 1.

